

RELACION
PËR PROJEKTLIGJIN “PËR DISA SHTESA DHE NDRYSHIME NË LIGJIN NR.8577,
DATË 10.02.2000 “PËR ORGANIZIMIN DHE FUNKSIONIMIN E GJYKATËS
KUSHTETUESE TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË”

I. QËLLIMI I PROJEKTLIGJIT DHE OBJEKTIVAT QË SYNOHEN TË ARRIHEN

Në Dokumenti Analitik për Sistemin e Drejtësisë në Shqipëri, sa i përket Gjykatës Kushtetuese, është evidentuar se është i domosdoshëm reformimi i saj. Zbatimi i ligjit organik nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese”, ka nxjerrë në pah jo pak çështje problematike në drejtim të efijencës dhe qenies së saj mjet efektiv. Gjykata Kushtetuese gjatë praktikës dhe veprimtarisë së saj ka hasur në disa pengesa kushtetuese dhe ligjore, të cilat në disa raste kanë sjellë si pasojë mosfunksionimin efikas të saj nga pikëpamja organizative ose mosqënien efektive në ushtrimin e kompetencave që i janë njohur nga Kushtetuta.

Dokumenti Strategjik për Reformën në Sistemin e Drejtësisë si objektiv ka parashikuar dhe *“Rritjen e efijencës dhe efektivitetit të Gjykatës Kushtetuese në nivel ligjor”*. Në Plan Veprimin e Reformës në Sistemin e Drejtësisë është parashikuar që në kuadër të këtij objektiv, të hartohet dhe ligji organik për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese.

Qëllimi i projektligjit ka qenë së pari përshtatja e tij me ndryshimet kushtetuese të propozuara që lidhen kryesisht me ndryshimin e procedurës së emërimit, kriteret profesionale dhe kushtet për emërimin e gjyqtarëve të Gjykatës Kushtetuese, përgjegjësinë e tyre disiplinore, kufizimin e imunitetit, papajtueshmërinë, rastet e përfundimit të mandatit si dhe disa aspekte që lidhen me subjektet që venë në lëvizje dhe juridiksionin e Gjykatës Kushtetuese.

Së dyti, ky projektligj synon ta bëjë ligjin Gjykatën Kushtetuese më efektive në vendimmarrje. Duke qenë se ligji bazë është miratuar në vitin 2000, gjatë kohës së zbatimit të tij ka dale nevoja për përmirësimin e tij dhe rregullimin e instituteve të parregulluara ose të rregulluara jo plotësisht. Gjithashtu, disa aspekte kërkojnë përshtatje me standardet më të mira me qëllim jo vetëm funksionimin e vetë organit kushtetues por edhe qëllimit final për të cilin ai është krijuar, pra mbrojtjes së të drejtave dhe lirive të individit.

II. PËRMBAJTJA E PROJEKTLIGJIT

Projektligji ka prekur një pjesë të konsiderueshme dispozitash të ligjit aktual, konkretisht:

- a) Dispozitat lidhur me emërimin e gjyqtarëve të Gjykatës Kushtetuese dhe zgjedhjen e Kryetarit të saj, referuar projektamendamenteve kushtetuese për këtë qëllim;

- b) Dispozitat lidhur me përfundimin e mandatit, papajtueshmërinë dhe procedimin disiplinor të gjyqtarëve, sipas projektamendamenteve kushtetuese;
- c) Dispozitat lidhur me organizimin e brendshëm të Gjykatës, statusin dhe riorganizimin e shërbimit ligjor;
- d) Dispozitat lidhur me procedurat e gjykimit duke përfshirë: kriteret për paraqitjen e kërkesave, afatet e ndryshuara për paraqitjen e kërkesave, fazën e seleksionimit paraprak të tyre, përfaqësimin ligjor të palëve;
- e) Dispozitat referuar gjykimit në themel të disa procedurave gjykimi si: ankimi kushtetues individual, shkarkimi i Presidentit, shqyrtimi i kërkesave për referendum dhe rezultateve të tij, papajtueshmëria e deputetëve dhe Presidentit, etj.

Më në detaje, projektligji sjell këto ndryshime dhe shtesa:

Kreu I e forcon më shumë rolin dhe pavarësinë e Gjykatës Kushtetuese (GJK) duke theksuar pavarësinë e buxhetit të saj si dhe funksionin e saj si organi që zgjidh mosmarrëveshjet e natyrës kushtetuese. Gjithashtu, në këtë kre bëhet një ndryshim duke i dhënë Rregullores së GJK një rol më të rëndësishëm në parashikimin e rregullimeve nga vetë GJK sa i takon procedurave gjykmore që kërkojnë më tepër detaje, me qëllim që ligji të mos rëndohet nga rregullime të tepërta. Kjo rregullore do të ketë jo vetëm fuqinë e një akti rregullues të brendshëm për vetëorganizimin e Gjykatës Kushtetuese, por do të shërbejë edhe si akt burimor për procesin vendimmarrës së GJK, si një mënyrë për të forcuar vetëorganizimin dhe pavarësinë e saj.

Në **Kreun II** janë bërë disa ndryshime dhe shtesa duke filluar që në titullin e Kreut ku përveç organizimit të GJK, do të titullohet “Përbërja dhe mandati i GJK”, gjë që e orienton këtë kre më mirë drejt përmbajtjes reale që ai ka. Dispozitat e para të këtij kreu të ndryshuara dhe të shtuara lidhen me procesin e ri të emërimit/zgjedhjes së gjyqtarëve të GJK që tashmë vjen si rrjedhojë e ndryshimeve kushtetuese të parashikuara në nenin 125 të Kushtetutës. Më tej, janë parashikuar kritere dhe kushte të hollësishme që duhen plotësuar nga kandidatët për gjyqtarë të GJK. Kjo është një risi e rëndësishme e këtij projektligji, duke plotësuar një boshllëk në kuadrin kushtetues dhe ligjor të GJK. Po në këtë kre, janë përcaktuar saktë rastet e përfundimit të mandatit të anëtarit të GJK dhe afatet brenda të cilave kërkohet që të plotësohet vakanca.

Një nga risitë e këtij kreu është edhe parashikimi i procedurës, shkeljeve dhe masave disiplinore për anëtarët e GJK, si një nga masat tërësore që ka marrë reforma në drejtësi për të rritur shkallën e përgjegjshmërisë dhe llogaridhënies jo vetëm me masën më ekstreme që është shkarkimi, por edhe në forma të tjera, si të gjithë gjyqtarët. E veçanta këtu qëndron tek fakti se në respektim të pavarësisë së GJK, ky proces zhvillohet nga vetë anëtarët e GJK dhe jo nga një organ tjetër.

Më tej janë bërë disa përmirësime sa i takon administratës së GJK, duke përcaktuar më mirë statusin dhe rolin e saj, referuar edhe ligjit të ri për shërbimin civil. Një risi që sjell ky projektligj në këtë kre është edhe ngritja e Njësisë së Shërbimit Ligjor që do të kryejë funksionet e një bërthame që ofron këshillim dhe ndihmë ligjore në procesin vendimmarrës, i cili deri tani është kryer nga këshilltarët ligjorë, statusi dhe roli i të cilëve ka qenë i parregulluar më parë me asnjë akt ligjor ose nënligjor.

Në kreun IV janë bërë ndryshime dhe shtesa që lidhen me zhvillimin sa më mirë të gjykimit para GJK duke detajuar mënyrën e përfaqësimit dhe të zhvillimit të seancave gjyqësore.

Në kreun V dhe VI janë propozuar ndryshime që lidhen me kriteret e detajuara që duhet të plotësojë një kërkesë që paraqitet para GJK, me qëllim zhvillimin e një procesi cilësor vendimmarrës, por edhe të qenies më efikase të GJK. Gjithashtu, propozohen sugjerime për të ndihmuar vendimmarrjen me një përfaqësim sa më cilësor, por edhe të parandalimit të rritjes së tepërt të ngarkesës, sa i takon kërkesave që nuk mund të pranohen për shqyrtim, pasi janë gjykuar më parë ose janë në kundërshtim me natyrën e gjykimit të GJK. Gjithashtu, janë rishikuar rregullat lidhur me vendimmarrjen e GJK, nga momenti që çështja kalon për gjykim dhe deri në shpalljen e vendimit, fazë e cila duhet pranuar se zgjat mjaft dhe nuk i shërben transparencës dhe gjykimit brenda afatit të arsyeshëm. Për të eliminuar këtë problem është parashikuar që seanca publike të zhvillohet vetëm pasi çështja të jetë e përgatitur mirë nga relatori dhe vendimi të merret mbi bazën e projektvendimit, i cili pas votimit mbi të, mund të shpallet brenda disa ditësh. Në këtë mënyrë, shmanget publikimi vetëm i dispozitivit të vendimit dhe dalja e arsytimit të plotë pas disa javësh ose muajsh.

Kreu VII sjell përmirësime kryesisht në drejtim të subjekteve që vënë në lëvizje GJK, ndryshime të cilat janë bërë edhe në nenin 134 të Kushtetutës, por edhe sidomos të afateve, të cilat janë shkurtuar ndjeshëm. Nga afati 2 vjeçar për kërkesat individuale është propozuar afati 4 mujor dhe nga 3 vjet që ishte afati për kundërshtimin e akteve normative është bërë 2 vjet.

Po kështu janë detajuar në procedurë, afate dhe subjekte kërkuese disa procedura gjykimore që kanë qenë të parregulluara fare, ose të rregulluara jo mjaftueshëm nga ligji ekzistues, të tilla si: zgjedhshmëria e deputetëve, shkarkimi i Presidentit të Republikës, shqyrtimi i papajtueshmërisë së deputetëve, i referendumit, etj. Një vend të veçantë zë edhe ankimi individual kushtetues, i cili mungon tërësisht në ligjin ekzistues, megjithëse zë pjesën më të madhe të vendimmarrjes së GJK. Në këtë kre, është shtuar gjithashtu edhe shqyrtimi i detyrimeve që rrjedhin nga gjykatat ndërkombëtare, vendimet e të cilave sjellin detyrime për GJK.

Kreu i fundit lidhet me disa ndryshime në efektet e vendimeve të GJK, si dhe të ekzekutimit të tyre. Duke qenë se nuk mund të ketë mjete të tjera efikase për zbatim të vendimit të GJK

përveç vullnetit të organeve shtetërore ose jopublike për zbatimin e tyre, është sugjeruar që mosrespektimi i vendimeve të saj, në rast se është i qëllimshëm, të mund të çojë deri në përgjegjësi penale, sipas kërkesave të ligjit.

III.HARTIMI I KËTIJ PROJEKTLIGJI

Ky ligj është hartuar nga nëngrupi i reformës kushtetuese dhe Gjykatës Kushtetuese, bazuar në Dokumentin Analitik, Strategjinë e Reformës në Drejtësi dhe Planveprimin e ndërtuar për këtë qëllim. Pas hartimit të draftit të parë të plotë, janë zhvilluar konsultime me publikun dhe think tank, sugjerimet dhe rekomandimet e të cilave janë pasqyruar në pjesë të konsiderueshme.

Vlerësojmë se ky projektligj do të sjellë rritje të efikasitetit dhe efijencës në vendimmarrjen e Gjykatës Kushtetuese, si dhe do të rrisë edhe më shumë besimin e publikut tek ky organ kushtetues.